

París, font d'inspiració de la municipalització de l'aigua

Els portaveus d'Aigua és Vida expliquen les remunicipalitzacions a Catalunya i l'Estat espanyol en un capítol del llibre 'Una victòria contra las multinacionales', publicat per Icaria Edicions

Miriam Planas i Quim Pérez

En aquest capítol ens proposem mostrar perquè **l'experiència de París és important per al procés de remunicipalització barceloní, català i estatal**. Des de Barcelona seguim l'experiència de la capital francesa des del primer dia, i hem convidat als seus representants en innumbrables ocasions per a relatar-nos el seu desenvolupament. Ens emmirallem en París i anhelem poder seguir les seves passes, però també tenim a prop models dels quals aprenem. Valladolid, fins a hores d'ara, ha estat la remunicipalització més important de l'Estat espanyol, i Terrassa, la de Catalunya. Així com 28 municipis més a Catalunya i 32 a l'Estat espanyol.

En llegir [aquest llibre](#), hem vist reflectides situacions que es repeteixen en les remunicipalitzacions que es duen a terme aquí amb gran valentia. Com es desprèn també de l'experiència de París.

Recuperar el control de la gestió de l'aigua una vegada delegada a una empresa multinacional és un procés molt costós, degut més a les resistències de les multinacionals que a les dificultats tècniques.

Dos grans remunicipalitzacions a l'Estat espanyol

A **Valladolid** la concessió va finalitzar el 2017, després de 20 anys de gestió privada que acumulava un dèficit d'inversió de més de 96 milions d'Euros. Es va aprovar el 30 de desembre de 2016 i es va posar en marxa amb molta oposició per part de l'empresa, que mai va facilitar passar algunes dades fonamentals per al servei. Aguàs de Valladolid (Agbar) i la Confederación Vallisoletana de Empresarios i, fins i tot, el Ministerio de Hacienda (entre d'altres) varen posar més de 10 recursos contra la remunicipalització. Tantmateix, en aquest cas, **han estat deu sentències judicials que han avalat la gestió directa de l'aigua a la ciutat de Valladolid**. A més, la bona marxa econòmica de l'Entitat Pública està acompanyada per un bon ritme d'inversió en el manteniment de la xarxa i infraestructures.

En el cas de **Terrassa**, Mina d'Aigües de Terrassa S.A. (MPATSA-Agbar) era l'empresa privada que gestionava el servei amb una concessió de 75 anys que va finalitzar a finals de 2016. Des de març de 2014 un grup de persones de moviments veïnals, socials i altres a títol individual creen la **Taula de l'Aigua de Terrassa, amb l'objectiu d'aconseguir una gestió pública i directa de l'aigua**, amb participació ciutadana i control social per la ciutat. La Taula posa en marxa un procés d'informació, documentació i autoformació en connexió amb Aigua és Vida i organitzen innumbrables actes informatius i campanyes de recollida de signatures.

Mina és una empresa subsidiària del Grup Agbar que controla la gerència i que té un 35,5% de les accions de la companyia que gestiona les aigües de Terrassa. Es tracta de l'empresa més antiga de l'Estat espanyol, creada l'any 1842. La relació entre l'Ajuntament i la concessionària sempre s'havia caracteritzat per relacions de confiança, com ho demostra el fet que el primer conflicte entre la

concessionària i l'Ajuntament del qual es té constància no hagi estat fins a l'any 2013, quan **Mina va presentar una proposta d'augment de tarifa del 6%**, davant la qual l'Ajuntament va exigir una justificació. Finalment l'Ajuntament i la Comissió de Preus de Catalunya varen rebutjar aquest augment i el consistori va proposar una pujada de l'1,25%.

L'ofensiva jurídica d'AGBAR en col·laboració amb les lobbies de la ciutat va posar en perill la municipalització de l'aigua a Terrassa

A l'acostar-se el final de concessió, va augmentar l'oposició de MPATSA-AGBAR a facilitar les dades necessàries a l'Ajuntament per a poder estudiar la millor opció de gestió quan finalitzés el contracte. Aquesta pressió, unida a l'intens treball que es va realitzar des dels grups socials i els grups polítics a l'oposició, va comportar que el PSC de Terrassa i el Govern -que inicialment estaven a favor de crear una empresa mixta- canviessin de posició i optessin per una gestió pública. Els lobbys econòmics de la ciutat, i les pròpies estructures nacionals del PSC, varen emetre una contundent i persistent pressió aquest posicionament, que va comportar la dimissió de l'alcalde Jordi Ballart. El procés de recuperació del servei estava en marxa, i hi havia poc marge per a poder-lo aturar. Així i tot, **l'ofensiva jurídica del grup AGBAR en col·laboració amb els lobbys de la ciutat, les pressions polítiques, les campanyes de desinformació** i propaganda a la població, la por infosa als treballadors del servei, juntament amb un bloqueig de tota la informació necessària per a fer el traspàs, encara manté el procés amenaçat i en perill.

Malgrat aquest complex context d'amenaques al procés de remunicipalització, el 10 de desembre de 2018 es va fer efectiva la recuperació del servei. Menys de 15 dies abans, hi va haver un acord del Govern de Terrassa amb MPATSA-AGBAR. Amb aquest acord es garantia que Taigua, la nova empresa pública, pogués començar a operar amb normalitat a gener de 2019. En concret, es llogava a MPATSA-AGBAR els locals de l'empresa, el software de gestió del servei i la compra d'aigua d'uns pous concessionats a MPATSA-AGBAR. A partir d'aquest dia l'empresa privada no interposaria més demandes judicials, encara que manté les ja interposades.

En aquest primer any de funcionament de Taigua, gràcies al treball intens de la Taula de l'Aigua i el Consell d'Entitats de Terrassa **s'ha creat i posat en marxa l'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT)**. Un òrgan que articularà la participació de la ciutadania en la definició de les polítiques públiques de l'aigua. Entre les funcions de l'OAT, cal destacar la presentació de propostes per al funcionament de l'entitat pública que gestiona el servei, l'elaboració d'estudis i informes, la informació i formació de la ciutadania i el control públic a partir de la rendició de comptes del gestor. L'observatori té caràcter consultiu, assessor, deliberatiu i propositiu i capacitat d'establir acords que haurien de ser considerats pel Govern municipal.

Les remunicipalitzacions són imparables

Des de l'any 2010 a Catalunya han remunicipalitzat 28 municipis (quadre 1). I en el propers anys tenim constància que 7 més estudien la recuperació del servei. L'opció de la gestió directa està avalada pel Tribunal de Comptes espanyol, que al seu informe de fiscalització del sector públic local de 2011 per a municipis de menys de 20.000 habitants -el 95% del total- ha donat arguments per la defensa del públic: conclou que la gestió pública directa dels serveis bàsics, com l'aigua, la recollida d'escombraries i la neteja viària, costa molt menys que la seva externalització.

Quadre 1: Remunicipalitzacions a Catalunya

Cuadro 1 Remunicipalizaciones en Cataluña

Municipio	Habitantes	Año
1 Figaró - Montmany	1.110	2010
2 Arenys de Munt	8.588	2011
3 Foixà	317	2014
4 Alfés	319	2014
5 Villalba Sasserra	689	2014
6 La Granada	2.055	2014
7 Santa Maria de Palautordera	9.195	2014
8 Montornès del Vallès	16.150	2014
9 Sobremunt	83	2014
10 Puigverd d'Agramunt	269	2015
11 Santa Maria d'Oló	1.024	2015
12 Vilagrassa	513	2016
13 Collbató	4.367	2016
14 Olèrdola	3.636	2016
15 Torrefarrera	4.630	2016
16 Bellpuig	5.005	2017
17 Terrassa	215.055	2018
18 Sant Antoni de Vilamajor	6.095	2018
19 El Brull	257	2019
22 Torelló	13.931	2019
23 Sant Joan de les Fonts	2.966	2019
24 Sant Julià de Vilatorrada	3.096	2019
25 Sant Miquel de Campmajor	228	2019
26 Pla de l'Estany	31.554	2019
27 Sant Vicenç de Torelló	2.014	2019
28 Balenyà	3.783	2019

Estem davant una nova tendència de recuperació del govern de l'aigua, que com explica l'Anne al seu llibre, només podrà fer-se si es recupera el control del servei per l'administració pública, i això passa per una gestió realitzada des de l'administració. Tal com es relata al llibre i en aquests paràgrafs anteriors, els processos de recuperació del servei en ciutats grans com París, Valladolid o Terrassa són costosos per la resistència de les multinacionals. És per aquest motiu que **en municipis mitjans o petits aquests processos de recuperació dels serveis poden arribar a semblar impossibles**. Però l'informe del Tribunal de comptes mostra que per ells també és factible.

A l'Estat espanyol l'Associación Española de Operadores Públicos (AEOPAS) fa anys que treballa i dóna suport a tots aquests processos de recuperació del servei d'aigua. També a Catalunya a 2.017 es va crear l'**Associació Catalana de Municipis i Entitats per l'Aigua Pública** (AMAP) i que en poc més d'un any ha passat de tenir 7 municipis impulsors de l'associació a tenir-ne 30. L'associació neix amb la finalitat de difondre i promoure la gestió íntegrament pública de l'aigua. Així com donar suport als municipis que es volen encaminar i incidir en les polítiques públiques relatives a la gestió pública de l'aigua.

Tanmateix, aquests actors no són suficients. **Necessitem més polítiques públiques a tots els nivells per tal d'afavorir que els municipis puguin gestionar els seus serveis d'aigua.** Tenim grans reptes de recuperació i reapropiació de la gestió pública per davant. Aquest llibre vol servir d'inspiració per a tots ells, i encara que existeixen molts casos en tot l'Estat, n'anomenem alguns. Santiago de Compostel·la, al qual se li finalitza la concessió d'aigua l'any 2020. Girona on un jutge ha apartat el soci privat de l'administració de l'empresa mixta mentre se l'investiga per corrupció. Igualada, on encara avui no existeix un contracte que reguli la relació entre l'Ajuntament i l'empresa mixta que gestiona l'aigua. O Sant Cugat, Berga i Ripollet, on els respectius ajuntaments treballen per la remunicipalització.

El TS té a les mans anul·lar la creació de l'empresa mixta a l'Àrea Metropolitana de Barcelona com ja va sentenciar el TSJC

Per últim, i potser el més important, a l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), 23 municipis -entre ells Barcelona- són a les portes que el Tribunal Suprem (TS) decideixi sobre l'empresa mixta que gestiona l'aigua a finals de l'any 2019. De confirmar-se la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), s'anul·laria la creació de l'empresa mixta que actualment gestiona l'aigua de 3 milions i mig de persones. Per tant, **estariem a les portes de recuperar un dels contractes més importants del Grup Agbar a l'Estat espanyol.** Un model de gestió que ha representat pujades de tarifes, costos il·legítims, talls de subministrament i obscenes campanyes publicitàries i judicials, per a mantenir a qualsevol preu el negoci d'un grup empresarial multinacional.

La gestió de l'aigua a l'Àrea Metropolitana de Barcelona: el gran repte d'acabar amb una estafa

L'any 2010 una sentència del Tribunal del Contenciós Administratiu de Barcelona va destapar que Agbar gestionava l'aigua de la ciutat de Barcelona sense contracte. El jutge Eduardo Paricio, després de realitzar una investigació, conclouia: "no existeix contracte de concessió entre l'Ajuntament de Barcelona i Agbar", per la qual cosa "el preu que cobra la companyia als ciutadans de Barcelona és il·legal".

La sentència reforçava l'argumentació i objectius d'Enginyeria sense Fronteres i d'Ecologistes en Acció, provocant la creació de la plataforma Aigua és Vida. Un espai socioambiental per la gestió pública de l'aigua, l'acompliment del dret humà a l'aigua i al sanejament i l'aplicació del bon estat ecològic dels ecosistemes aquàtics. Aquell fet jurídic va desencadenar el llançament d'una campanya que informaria de les **vergonyoses irregularitats que Agbar** realitzava i de l'alarmant pèrdua de governança i regulació de les institucions públiques sobre el servei. No només succeïa a la ciutat de Barcelona, fins a 18 municipis de l'AMB no tenien contracte. Denunciar els milers de talls de subministrament a les famílies en estat de vulnerabilitat i la difusió dels resultats d'un estudi, que detectava que un 56% dels costos imputats al rebut no estaven directament associats a l'aigua, va comportar que l'AMB estès obligada a regularitzar la situació.

Tanmateix, l'opció presa i la intenció que Agbar mantingués el negoci no va fer altra cosa que incrementar les irregularitats. L'any 2013 l'AMB va atorgar a Agbar un 85% de la nova empresa mixta (Aigües de Barcelona) que va decidir crear per a gestionar l'aigua a 23 municipis. Tres anys després el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) va acordar anul·lar-la principalment per haver-se adjudicat la part privada a dit (sense publicitat ni concurs públic) i assenyalava també una errònia valoració dels actius.

El suport a la gestió pública de l'aigua arribava al 80% de les persones que vivien a Barcelona, segons algunes enquestes

Avui dia, Aigües de Barcelona gestiona l'aigua en precari de 23 municipis de l'AMB a l'espera d'una sentència definitiva del Tribunal Suprem. D'altra banda, s'ha donat a conèixer l'existència d'informes dels serveis jurídics de l'Ajuntament de Barcelona datats el 2012 que [desaconsellen la creació de l'empresa mixta](#). Tot i això, l'alcalde de Barcelona i president de l'AMB, Xavier Trias, la va dur a terme. Així mateix, estudis econòmics posteriors realitzats per les indicacions de la sentència del TSJC, han detectat que la part pública de l'empresa mixta va ser infravalorada deu vegades en el seu valor real i quatre vegades sobrevalorada [la part privada d'Agbar](#). Valoració clarament en contra de l'interès de la institució i dels gairebé 4 milions de persones que viuen a l'AMB. Tot plegat, sota la vicepresidència executiva d'Antoni Balmón.

Sens dubte, aquesta sentència del TSJC d'anul·lació de l'empresa mixta controlada per la multinacional Agbar-Suez ha obert moltes **portes i esperances a la remunicipalització de l'aigua a l'AMB**. Molt motivades, a Aigua és Vida ens vàrem decidir a enfortir el nostre moviment teixint una gran aliança amb un ampli espectre de moviments socials de Barcelona. Els mitjans de comunicació anunciaven enquestes on el suport a la gestió pública de l'aigua arribava al 80% de les persones que vivien a Barcelona. Vàrem acordar formalitzar el Moviment per l'Aigua Pública i Democràtica i embarcar-nos en el repte de, en només dos mesos, aconseguir més de 15.000 signatures que ens facilitessin poder realitzar una Consulta Ciutadana mitjançant una pregunta que tingués per resposta sí o no: Vol vostè que la gestió de l'aigua a Barcelona sigui pública amb participació ciutadana? L'èxit va ser espectacular, vàrem aconseguir [26.389 signatures](#). Vàrem destapar "espies" infiltrats mitjançant un reportatge que va guanyar el [premi Ciutat de Barcelona de periodisme](#), vàrem fer front a campanyes publicitàries d'Agbar als [mitjans de comunicació més importants](#), etc. Somniem que una decisió de tal importància pugui ser decidida des de baix mitjançant un procés plenament democràtic.

Tanmateix, **Agbar-Suez no està disposada a perdre la gallina d'ous d'or** aconseguida mitjançant greus irregularitats pactades als despatxos, tampoc a permetre aprofundir ni un mil·límetre en la democràcia. Cinc entitats, vinculades a Agbar, han interposat fins a cinc recursos contenciosos-administratius contra la resolució del Ple de Barcelona que [obria la porta a la consulta](#).

Els experts en dret ens diuen que abans de finalitzar aquest any el text íntegre de la sentència es farà públic. Això sí, **en cas que el Tribunal Suprem ratifiqui la sentència del TSJC ja no valdran més excuses ni demores en el temps**. Més de 250 entitats de l'Àrea Metropolitana de Barcelona ja han signat el Compromís per l'Aigua Pública i Democràtica que reclama la [remunicipalització del servei](#).

Mantenir durant 10 anys una campanya d'informació ciutadana i construir una majoria al Consell Metropolità que aprovi una gestió de l'Aigua Pública i Democràtica per a l'AMB no serà tasca fàcil. Però és més que possible. Ja **pocs arguments queden per a continuar afavorint a Agbar en contra del bé comú**.

A hores d'ara, ultimem una nova campanya ciutadana i tramesa d'informació a totes les membres del Consell Metropolità amb l'objectiu de refrescar la memòria de tots els fets irregulars comesos per AGBAR en contra del bé comú. Fins i tot incomplint de forma reiterada l'aplicació del Dret Humà a l'aigua, fets ja denunciats durant aquests intensos anys. També de la **viabilitat de remunicipalitzar sense demores l'aigua a l'AMB**, la qual cosa ja cau pel seu propi pes. Un servei públic que ha de ser eficaç i eficient. La prestació d'un Dret Humà essencial per a la vida que vetlli per la preservació dels ecosistemes aquàtics que són font de vida, la transparència, el control ciutadà i la igualtat de gènere.

Per Aigua és Vida, **l'experiència de París ha estat sempre inspiradora**. És un cas que ens ha de seguir donant alè per avançar cap a la remunicipalització, per això celebrem poder haver presentat i difós la traducció d'aquest llibre de (l'admirada) Anne Le Strat, que posa llum davant tantes ombres. Unes vivències que tracen camins a seguir, perquè ja es va fer, perquè ja ho estem fent.

**Aquest text és el capítol escrit pels portaveus d'Aigua es Vida, Quim Pérez i Míriam Planas, en el llibre '[Una victoria contra las multinacionales](#)' (Icaria, 2019) de l'ex-tinenta d'alcaldia de París, Anne Le Strat.*